

Cyberpesten: wat doen kinderen en wat weten ouders?¹

F. Dehue, C. Bolman en T. Völlink²

Samenvatting

In dit artikel wordt onderzoek beschreven naar de frequentie en uitingsvormen van cyberpesten van en door jongeren en de inschatting daarvan door ouders. Er zijn vragenlijsten afgenomen bij ruim 1.200 leerlingen van groep 8 in het reguliere basisonderwijs en van klas 1 in het voortgezet onderwijs, en bij hun ouders. De onderzoeksresultaten laten zien dat ongeveer 16% van de jongeren pest en een kleine 25% van de jongeren gepest wordt op internet. Een derde deel van de slachtoffers weet niet wie de dader is. De uitingsvormen die het meest voorkomen zijn schelden en roddelen. Jongeren reageren hier veelal op door te doen alsof het ze niet raakt, door het zich niet aan te trekken of door terug te pesten. De meeste ouders maken afspraken met hun kind over het internetgebruik, maar onderschatten het pesten en het gepest worden van hun kinderen.

1 Inleiding

Om met elkaar te communiceren gebruiken steeds meer jongeren steeds vaker moderne media zoals mobiele telefonie en internet. Uit onderzoek blijkt dat 95% van de jongeren van internet gebruik maakt, dat ruim 90% thuis kan internetten (Meerkerk, Van den Eijnden, & Van Rooy, 2006; Vandebosch, Van Cleemput, Mortelmans, & Walrave, 2006) en dat leerlingen van het voortgezet onderwijs 13,5 uur per week internetten en leerlingen van het basisonderwijs 6,5 uur per week (Blauw Research, 2005). Naast de vele voordelen zijn er echter ook nadelen aan de moderne media verbonden. Zo bieden ze de mogelijkheid om andere jongeren op een moderne manier te pesten, dat wil zeggen, om andere jongeren te cyberpesten.

Een veel gehanteerde definitie van pesten is de definitie van Olweus (1999). Volgens hem wordt iemand gepest als zij of hij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan nega-

tieve handelingen door een of meer personen en waarbij sprake is van een machtsonevenwicht. Een negatieve handeling is volgens hem een handeling waarbij een ander opzettelijk schade wordt berokkend of ongemak wordt bezorgd. Ook Leymann (1996) en Hubert en Van Veldhoven (2001) benadrukken in hun definitie de frequentie en duur van de negatieve handelingen en het gebrek aan verdediging van het slachtoffer. Volgens de Vlaamse Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid (2004) heeft cyberpesten dezelfde kenmerken als traditioneel pesten: het gebeurt meerdere malen, er komt psychisch geweld aan te pas en het is intentioneel. Er zijn echter ook een aantal verschillen. Zo ontbreken bij cyberpesten, in tegenstelling tot bij traditioneel pesten, de nonverbale *cues*, wat de interpretatie van de boodschap voor de ontvanger bemoeilijkt (McKenna & Bargh, 2000) en waardoor ook de kans op een misinterpretatie groter is: de ontvanger kan de verkeerde indruk hebben intentioneel en opzettelijk gekwetst te worden (Vandebosch et al., 2006). En de machtsongelijkheid bij cyberpesten kan, evenals bij traditioneel pesten, verbaal tot uiting komen maar ook in een ongelijkheid in 'techno-power', ofwel in de kennis over en handigheid in complexe nieuwe technologieën (Jordan, 1999). Daarnaast is bij cyberpesten, in tegenstelling tot traditioneel pesten, de dader vaak onbekend (Van den Akker, 2005; Van den Eijnden, Vermulst, Rooy, & Meerkerk, 2006; Finkelhor, Mitchell, & Wolak, 2000; Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2006; Ybarra & Mitchell, 2004). Daardoor wordt deze niet persoonlijk geconfronteerd met de wijze waarop het slachtoffer op de pesterijen reageert en met de sociale en psychische gevolgen van de pesterijen. Dat kan voor de dader een reden zijn om eerder te cyberpesten dan om op de traditionele wijze te pesten (Van den Eijnden et al., 2006). Voor het slachtoffer is juist door deze anonimiteit en door de inbreuk op de voorheen beschermde privé-omgeving cyberpesten extra pijnlijk (Van den

Eijnden et al., 2006, Van Puymbroek, 2005). Een vierde belangrijk verschil heeft te maken met het feit dat ouders meestal niet zo bekend met de nieuwe communicatiemediën, waardoor zij er vaak geen zicht op hebben dat hun kind pest of slachtoffer is van cyberpesterijen (National Children's Home, 2005).

Recentelijk is een aantal onderzoeken uitgevoerd naar de frequentie van cyberpesten onder jongeren en naar de uitingsvormen. In Groot-Brittannië blijkt meer dan 25% van de jongeren te zijn gepest (National Children's Home, 2002). In de Verenigde Staten zegt 6 tot 9% van de 10- tot 17-jarige internetgebruikers wel eens te zijn gepest en rondom de 15% wel eens te pesten, waarbij het percentage toeneemt als de leeftijd toeneemt (Finkelhor et al. 2002; Wolak et al., 2006; Ybarra, 2004; Ybarra & Mitchell, 2004, 2007; Ybarra, Mitchell, Wolak, & Finkelhor, 2006). In Canada heeft 34% van de jongeren wel eens gepest en is 39% wel eens gepest (Steys, 2004). Uit Vlaams onderzoek blijkt dat 20% van de ondervraagde jongeren in een periode van drie maanden wel eens gepest heeft en 10% wel eens gepest is op internet of met de gsm (Vandebosch et al, 2006). Nederlandse onderzoeken laten zien dat 12,5% (Van den Akker, 2005) en 17% (Van den Eijnden et al., 2006) van de jongeren wel eens is gepest op internet. Als echter de definitie van Olweus (1999) gehanteerd wordt is er in bovenstaande onderzoeken geen sprake van pesten maar van pestgedrag. Volgens deze definitie is er immers pas sprake van pesten indien de negatieve handelingen herhaaldelijk voorkomen. En bij bovenstaande onderzoeken zijn incidenten meegerekend.

Onderzoek wijst uit dat pesten met msn het meest voorkomt (Blauw Research, 2005). Vaak gaat het dan om uitschelden, beledigen, bedreigen en roddelen, maar andere vormen van cyberpesten kwamen ook voor, zoals het ongevraagd plaatsen van een foto op internet, hacken, het toesturen van een msn-bom, een virus en anonieme dreigmails (TNS NIPO-Base, 2006; Van Eijnden et al., 2006) en het veranderen van een wachtwoord (Vandebosch et al., 2006). Uit ander onderzoek blijkt dat er via internet niet alleen bedenkelijke e-mails en hyperlinks of virussen verstuurd worden, maar dat er soms ook wordt

gedreigd met (dodelijk) geweld of met het in brand steken van het woonhuis en dat jongeren worden geïntimideerd met seksueel getinte boodschappen (National Children's Home, 2002; Van Puymbroek, 2005).

Naar de mate waarin jongeren in Nederland ervaring hebben met cyberpesten is nog weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan. Het doel van het hier beschreven onderzoek is het in kaart brengen van de prevalentie en uitingsvormen van en de reactie op cyberpesten bij jongeren van 12 tot 14 jaar en de inschatting van ouders van de prevalentie van cyberpesten door en van hun kinderen. Inzicht in de prevalentie van cyberpesten en mogelijke subgroepen waarin het meer voorkomt is nodig om te bepalen of het nodig is om een interventie te ontwikkelen voor kinderen, hun ouders of beiden.

2 Methode

2.1 Onderzoekspopulatie

Het onderzoek is uitgevoerd binnen het vroegere werkgebied van de GGD Westelijke mijnstreek (nu GGD Zuid-Limburg). Met de Vragenlijst schoolkenmerken werd van alle 67 basisscholen en zeven scholen van het voortgezet onderwijs de onderwijsprofielering, schoolgrootte en plaats (stad of dorp) geïnventariseerd. Op basis van deze gegevens werden scholen met een gemiddelde grootte en een regulier-klassikaal onderwijskundige profilering geselecteerd. Daarbij werd ervoor gezorgd dat scholen uit steden en dorpen in gelijke mate vertegenwoordigd waren. Dat resulteerde in 34 reguliere basisscholen en alle zeven scholen van het voortgezet onderwijs. Afhankelijk van de grootte, werden per school of locatie ten minste één groep acht van het basisonderwijs en ten minste één brugklas van het voortgezet onderwijs *at random* toegewezen.

Van de 34 aangeschreven scholen uit het reguliere basisonderwijs (bo) en zeven instellingen uit het voortgezet onderwijs (vo) hebben er respectievelijk 31 (91%) en zes (86%) meegedaan aan het onderzoek. Een zeer klein aantal leerlingen heeft de vragenlijst door ziekte of ander verzuim niet kunnen invullen. De vragenlijsten van de 10 leerlingen die de

schoolcode en geboortedatum niet ingevuld hebben zijn uit het bestand verwijderd. Van de resterende 1.211 leerlingen waren er 813 afkomstig uit het bo (67%) en 398 uit het vo (33%). Van de 1.190 leerlingen waar het geslacht van bekend is, waren er 589 meisjes (49,5%) en 601 jongens. De respons van ouders was 70%. Van de 850 door ouders ingevulde vragenlijsten zijn er 19 uit het bestand verwijderd, omdat de schoolcode en/of de geboortedatum van de leerling niet was ingevuld. De groep van 831 resterende ouders bestond uit 557 ouders van leerlingen uit het bo (67%) en 274 ouders van die uit het vo (33%).

2.2 Meetinstrumenten

Er zijn twee vragenlijsten ontwikkeld, één voor leerlingen en één voor ouders. Beide vragenlijsten beginnen met een definitie van cyberpesten. De vragenlijst voor leerlingen bestond uit 35 vragen over internet en cyberpesten van en door jongeren.³ Een aantal van deze vragen zijn afgeleid uit de schalen *zelf pesten* en *gepest worden* van de GGD-vragenlijst (GGD Westelijke mijnstreek, 2002), die gebaseerd zijn op de vertaling (Liebrand, Ysendoorn, & Van Lieshout, 1991) van de sub-schalen van de Bully/Victim Questionnaire (Olweus, 1989). Dat zijn de vragen naar de frequentie van pesten en gepest worden op internet, met sms en op de traditionele manier (6 items in totaal), naar personen met wie er gecommuniceerd wordt over pesten en gepest worden (2 items), en naar de personen die proberen het pesten te stoppen (2 items). De vragen over de wijze waarop jongeren pesten of gepest worden, bijvoorbeeld met hacken, e-mailen en chatten op msn (2 items) zijn afgeleid uit de schalen *pesten* en *gepest worden* van de Amsterdamse Pestvragenlijst voor Kinderen en de GGD-vragenlijst (GGD Westelijke mijnstreek, 2002; Van der Wal & Uitenbroek, 2001). De vragen over de achtergrondkenmerken (3 items, namelijk over geslacht, leeftijd en groep of klas), gebruik van internet en SMS in aantal keren en uren en minuten (4 items), over waar en met wie er gepest werd (2 items), de bekendheid met degene die pest (1 item), de uitingsvorm zoals roddelen, belachelijk maken en uitsluiten (2 items), en de reactie van slachtoffers

(2 items) zijn voor dit onderzoek ontwikkeld. De reactie werd gemeten met de vraag naar wat jongeren doen en de vraag naar wat zij voelen als zij gepest worden.

De vragenlijst voor ouders bestond uit 22 vragen, waarvan een aantal gebaseerd is op dezelfde bronnen zoals genoemd bij de vragenlijst van leerlingen en een aantal voor dit onderzoek ontwikkeld zijn. De vragenlijst meet achtergrondkenmerken (5 items over leeftijd van het kind, en leeftijd en opleiding van ouders), afspraken over internet en SMS (2 items) en de frequentie van pesten (4 items).

Om *routing* in de vragenlijst voor jongeren te voorkomen is steeds de antwoordcategorie *ik heb niemand gepest / ik ben niet gepest* opgenomen. En aangezien een zo groot mogelijke overeenkomst tussen de vragenlijst voor de jongeren en hun ouders gewenst was, is deze categorie ook steeds in de vragenlijst voor ouders opgenomen.

In beide vragenlijsten varieerden de antwoordcategorieën in aard en aantal. Omwille van de leesbaarheid en de bondigheid van dit artikel worden deze categorieën alleen in de resultatenparagraaf gegeven. Bij een groot aantal vragen was er ook een open antwoordcategorie toegevoegd (*anders, namelijk...*) en mochten meerdere antwoordcategorieën worden aangekruist. Voor de analyse is bij die vragen elke antwoordcategorie beschouwd als één enkele vraag.

Beide vragenlijsten zijn voorafgaand aan het onderzoek voor een pretest afgenomen bij 40 leerlingen en 14 ouders die niet bij het onderzoek betrokken waren. Daarna zijn enkele vragen aangepast vanwege invulgemak, duidelijkheid, begrijpelijkheid en eenduidigheid.

2.3 Procedure

In december 2005 ontvingen de basis- en middelbare scholen een brief waarin hen gevraagd werd mee te doen aan het onderzoek en een informatiebrief over het onderzoek te verspreiden onder de ouders van deelnemende leerlingen. Na toestemming van de scholen en het inlichten van ouders ontvingen de scholen een aan hen gerichte aanbiedingsbrief, een aanbiedingsbrief voor de ouders, de vragenlijsten en de docentinstructies. In de aanbiedingsbrief voor de scholen werd

hen gevraagd na het invullen van de lijst door leerlingen de aanbiedingsbrief en de vragenlijst voor ouders met retourenvelop mee te geven aan de leerlingen. In de aanbiedingsbrief voor ouders werd hen gevraagd de vragenlijst in te vullen voor hun kind, van wie ze de lijst kregen. In de brief stond ook vermeld dat de vragenlijst door beide of één van de ouders/verzorgers kon worden ingevuld.

In januari/februari 2006 hebben de leerlingen onder toezicht van de docent de vragenlijst klassikaal ingevuld. De vragenlijst voor ouders is in dezelfde periode door de ouders thuis ingevuld. De vragenlijsten van leerlingen zijn via de scholen door de GGD verzameld en de vragenlijsten van de ouders zijn door ouders in een portvrije retourenvelop teruggestuurd naar de GGD.

3 Resultaten

3.1 Gebruik van internet en sms

Aan de jongeren is gevraagd hoe veel keer per week zij op internet zijn, hoeveel minuten zij per keer op internet zijn, hoeveel sms'jes zij per week versturen en hoeveel minuten ze per sms'je besteden. Het antwoord op alle vier de vragen bestond uit een door de jongere in te vullen cijfer.

Jongeren geven aan per week gemiddeld ongeveer 8 keer op internet te zijn, elke keer gemiddeld een klein uur. Ook geven zij aan gemiddeld ongeveer 8 sms'jes te versturen en aan elk sms'je vijf minuten te besteden. Om de verschillen tussen jongeren in het bo en het vo en het verschil tussen jongens en meisjes te analyseren zijn *t*-toetsen voor onafhankelijke groepen gebruikt. De toetsen laten zien dat jongeren in het vo significant vaker op internet zijn dan jongeren in het bo ($t(1.193) = 2,7; p \leq 0,01$), maar het aantal minuten dat zij per keer op internet zijn verschilt niet. Jongeren in het vo sturen ook significant vaker sms'jes ($t(466,75) = 4,16, p \leq 0,001$) van kortere duur ($t(668,69) = 2,45, p \leq 0,05$) dan jongeren in het bo. Het verschil in aantal keren dat jongens en meisjes op internet zijn is ook significant: jongens zijn vaker op internet ($t(1058,75) = 2,97, p \leq 0,01$), maar niet langer per keer. Er is echter geen verschil tussen jongens en meisjes en

het aantal verstuurde sms'jes en het aantal minuten dat ze aan een sms'je besteden.

3.2 Pesten en gepest worden in cyberspace en op de traditionele wijze

Tabel 1 laat zien dat ongeveer 16% van de jongeren ten minste één of twee keer dit schooljaar iemand gepest heeft op internet. Als echter het *cut-off*-punt gehanteerd wordt dat Solberg en Olweus (2003) voor traditioneel pesten aanraden, dan blijkt dat 2,9% van de leerlingen geclassificeerd kan worden als internetpester. Het percentage jongeren dat met sms pest is lager, maar het percentage jongeren dat op de traditionele wijze pest is hoger. Er is een significant verband tussen pesten op internet en met sms ($r = 0,24; p = 0,01$), tussen pesten op internet en traditioneel pesten ($r = 0,25; p = 0,01$) en tussen pesten met sms en traditioneel pesten ($r = 0,14; p = 0,01$). Het percentage slachtoffers van internet pesten is hoger dan het percentage pesters: 17,2% is wel eens gepest en 4,7% is regelmatig gepest (zie Tabel 1). Het percentage kinderen dat met sms gepest wordt is lager, maar het percentage jongeren dat op de traditionele wijze gepest wordt is hoger. Ook hier is er een significant verband tussen gepest worden op internet en met sms ($r = 0,19; p = 0,01$), tussen gepest worden op internet en traditioneel gepest worden ($r = 0,32; p = 0,01$) en tussen gepest worden met sms en traditioneel gepest worden ($r = 0,16, p = 0,01$).

De verschillen tussen jongens en meisjes en tussen het bo en het vo zijn onderzocht met Mann-Whitney-toetsen voor ordinale variabelen. Daaruit blijkt dat jongens significant vaker dan meisjes met internet ($U = 163.543,5; p \leq 0,05$) en op de traditionele wijze pesten ($U = 144.125; p \leq 0,01$) en dat leerlingen in het bo vaker dan in het vo met internet ($U = 152.108,5, p \leq 0,05$) en met sms-pesting ($U = 150.971; p \leq 0,05$). Meisjes blijken significant vaker met internet gepest te worden dan jongens ($U = 163.453,5; p \leq 0,05$) en in het bo wordt jongeren vaker dan in het vo met internet ($U = 149.058,5; p \leq 0,05$), met sms ($U = 153.507,5; p \leq 0,05$) en op de traditionele wijze gepest ($U = 141.421,5; p \leq 0,01$).

Tabel 1

Frequentie van pesten en gepest worden

Vragen aan leerlingen over pesten dit schooljaar	Totaal	bo	vo	♀	♂
Frequentie zelf pesten op internet?					
- niemand gepest	84,0	82,9	86,5**	86,6	81,5**
- 1-2 keer	13,1	13,6	11,9	11,7	14,5
- ong. 1-2 keer p/m	1,2	1,1	1,3	0,7	1,7
- 1 keer p/w of meer	1,7	2,4	0,3	1,0	2,4
Frequentie zelf pesten met sms?					
- niemand gepest	97,2	96,6	98,5**	97,8	96,6
- 1-2 keer	2,5	2,9	1,5	1,9	3,1
- ong. 1-2 keer p/m	0,2	0,3	0,0	0,2	0,2
- 1 keer p/w of meer	0,2	0,3	0,0	0,2	0,2
Frequentie meedoen met gewoon pesten?					
- niemand gepest	60,2	59,8	61,1	67,1	53,2*
- 1-2 keer	29,0	28,4	30,2	27,4	30,9
- ong. 1-2 keer p/m	5,7	6,3	4,3	2,9	8,4
- 1 keer p/w of meer	5,1	5,5	4,3	2,6	7,4
Vragen aan leerlingen over gepest worden dit schooljaar					
Frequentie gepest worden op internet?					
- niet gepest	78,1	76,6	81,4**	75,3	80,9**
- 1-2 keer	17,2	17,7	16,1	20,1	14,4
- ong. 1-2 keer p/m	2,0	2,2	1,5	2,4	1,5
- 1 keer p/w of meer	2,7	3,5	1,0	2,2	3,2
Frequentie gepest worden met sms?					
- niet gepest	97,1	96,4	98,7**	96,4	98,0
- 1-2 keer	2,3	3,0	0,8	2,7	1,7
- ong. 1-2 keer p/m	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0
- 1 keer p/w of meer	0,5	0,5	0,5	0,7	0,3
Frequentie gewoon gepest?					
- niet gepest	64,6	61,7	69,7*	63,2	66,0
- 1-2 keer	24,7	25,5	23,1	27,9	21,5
- ong. 1-2 keer p/m	5,0	6,1	2,6	4,6	5,3
- 1 keer p/w of meer	5,7	6,6	4,6	4,3	7,2

** $p \leq 0,05$, * $p \leq 0,01$

3.3 Wijze en uitingsvormen van pesten en gepest worden in cyberspace

Van alle ondervraagde jongeren zegt 13% meestal iemand te pesten tijdens het chatten op msn. Andere manieren die minder vaak zijn genoemd zijn chatten in chatboxen of in clubs (3,2%), hacken (2,9%) en e-mailen (2,3%). Vrijwel niemand pest door middel van persoonlijke profielen en de webcam. Het percentage jongens dat pest tijdens het chatten op msn, in chatboxen en door te hacken is significant hoger (respectievelijk 16,1%, 4,7% en 4,5%) dan het percentage meisjes (respectievelijk 10,2%, 1,7% en 1,2; met respectievelijk $\chi^2 = 9,21$, $p \leq 0,001$; $\chi^2 = 8,44$, $p \leq 0,01$; en $\chi^2 = 11,73$, $p \leq 0,01$). Bijna 15% van alle jongeren rapporteert gepest te worden tijdens het chatten op msn. De ande-

re manieren waarop minder vaak gepest wordt zijn weer hacken (4,5%), e-mailen (5%), en chatten in chatboxen (2,7%). Het percentage bo-leerlingen dat is gehackt is significant hoger (5,4%) dan het percentage vo-leerlingen (2,8%, met $\chi^2 = 4,32$; $p = 0,04$). Het percentages meisjes dat gepest wordt tijdens het chatten op msn (19%) is significant hoger dan het percentage jongens (10,8%, met $\chi^2 = 15,80$, $p \leq 0,001$), evenals het percentage meisjes dat zegt middels e-mail gepest te worden (6,3% versus 3,8%, met $\chi^2 = 3,74$, $p = 0,05$).

Van alle ondervraagde jongeren zegt bijna 13% te schelden, 6% te roddelen en 5% te doen alsof iemand niet bestaat. *Iemand bespottelijk maken* wordt door 2,3% van de leerlingen genoemd, *iemand ergens van*

beschuldigen door 1,4% en iemands adres hacken door 1,3%. Dreigen met slaan, kwetsende opmerkingen over seks, plaatjes sturen, dreigen iets af te pakken of stuk te maken, foto's bewerken, bommen sturen en vragen iets te doen voor de webcam wat de ander niet wil, worden nauwelijks genoemd. Een significant hoger percentage jongens (15,5%) dan meisjes (9,7%) rapporteert te schelden ($\chi^2 = 9,07, p \leq 0,01$), en een significant hoger percentage meisjes (8%) dan jongens (4,2%) rapporteert te roddelen ($\chi^2 = 7,64, p \leq 0,01$). Hetzelfde geldt voor de vraag naar gepest worden. Van alle ondervraagde jongeren zegt bijna 15% te worden uitgescholden (14,7%), maar er zijn ook slachtoffers waar over geroddeld wordt (5,2%), die van iets beschuldigd worden (4,1%) of die gehackt worden (3,5%). De andere uitingsvormen worden nauwelijks genoemd. Het percentage meisjes dat uitgescholden is (18,5%), waarover geroddeld is (7,1%) en dat beschuldigd is van iets (5,4%) is significant hoger dan het percentage jongens (respectievelijk 11%, 3,3% en 2,8%, met respectievelijk $\chi^2 = 13,43, p \leq 0,001$; $\chi^2 = 8,71, p \leq 0,001$, en $\chi^2 = 5,11, p = 0,02$). Van de jongeren die pesten zegt ruim 85% dat thuis te doen, en meestal alleen (63,3%).

3.4 Bekendheid met de dader en de reactie van slachtoffers

Tabel 2 laat zien dat eenderde van de jongeren die gepest worden, niet weet wie hen pest in cyberspace. Het percentage vo-leerlingen dat de dader niet kent is hoger dan het percentage bo-leerlingen.

Tabel 3 geeft aan wat jongeren zoal doen wanneer zij gepest worden.⁴ Alleen de meest voorkomende reacties zijn erin opgenomen. Van alle ondervraagde jongeren zeggen de

meeste leerlingen dat zij niet gepest worden. Van degene wel gepest worden, doen veel leerlingen alsof zij zich er niets van aantrekken, of zij trekken zich er echt niets van aan. Ook zijn er relatief veel leerlingen die terug pesten of boos worden.

3.5 Communicatie over en het stoppen van pesten of gepest worden in cyberspace

In Tabel 4 is te zien dat van alle ondervraagde jongeren ongeveer 7% niet praat over het eigen pestgedrag met internet of sms. Het percentage jongens dat niet praat over het eigen pestgedrag is significant groter dan het percentage meisjes ($\chi^2 = 6,7; p \leq 0,01$). De meeste jongeren praten met vrienden of vriendinnen en vrijwel niemand praat met de leerkracht. Op de vraag of jongeren praten over het feit dat ze gepest worden geeft eveneens zo'n 7% aan dat niet te doen.

Uit Tabel 5 blijkt dat ruim 11% van alle ondervraagde jongeren aangeeft dat er niemand is die het pestgedrag van hen probeert te stoppen. Het percentage jongens dat aangeeft dat niemand het pestgedrag van hen probeert te stoppen is significant hoger dan het percentage meisjes ($c^2 = 13,9, p \leq 0,001$). Het percentage jongeren dat zegt dat er niemand is die probeert een eind te maken aan het gepest worden is lager dan 11%.

3.6 Inschatting van ouders over cyberpesten en traditioneel pesten

Het percentage ouders dat meestal of altijd afspraken maakt over de frequentie van het gebruik van internet is ruim 55%. Over wat wel en niet mag op internet maakt ruim 80% van de ouders meestal of altijd afspraken. Toch weet ruim 8% van de ouders niet of hun kind pest en weet ruim 5% niet of hun

Tabel 2
Bekendheid met de dader

Vraag aan leerlingen	Totaal	bo	vo	χ^2	p	♀	♂	χ^2	p
Weet je wie jou pest op internet of met sms?				16,7	$\leq 0,001$			0,8	0,85
- dat weet ik niet	34,8	33,9	38,9			37,0	31,8		
- iemand uit mijn klas	28,5	34,9	11,1			27,4	30,0		
- iemand van mijn school	14,5	13,2	16,7			14,4	14,5		
- anderen buiten school	22,3	18,0	33,3			21,2	23,6		

Tabel 3

Reactie op gepest worden

Vragen aan leerlingen	Totaal	bo	vo	χ^2	<i>p</i>	♀	♂	χ^2	<i>p</i>
Wat doe je meestal als je wordt gepest op internet of met sms?									
- ik word niet gepest	77,0	75,4	80,4	3,8	0,05	75,4	79,4	3,9	0,05
- ik doe alsof ik mij er niets van aantrek	7,2	7,6	6,3	0,7	0,40	8,8	5,7	4,5	0,04
- ik praat er met anderen over	3,2	3,7	2,3	1,8	0,19	3,9	2,7	1,5	0,23
- ik trek mij er niets van aan	6,9	7,5	5,8	1,2	0,27	8,5	5,5	4,1	0,04
- ik pest dan terug	5,7	5,8	5,5	0,0	0,86	4,8	6,8	2,3	0,13
- ik wis alle boodschappen van de pesters	3,1	3,6	2,3	1,5	0,22	3,6	2,7	0,8	0,37
Wat gaat er door je heen als je gepest wordt op internet of met sms?									
- ik word niet gepest	76,4	75,0	79,1	2,5	0,11	73,9	78,7	3,9	0,05
- ik voel mij verdrietig	4,9	5,0	4,5	0,2	0,69	7,0	3,0	9,9	≤0,001
- ik word boos	10,3	11,3	7,5	4,2	0,04	10,2	10,3	0,0	0,94
- ik vertrouw andere kinderen niet meer	2,9	3,1	2,5	0,3	0,58	3,6	2,3	1,6	0,21
- ik heb geen zin meer in school	3,6	3,3	4,3	0,7	0,41	5,4	1,8	11,1	≤0,001

Tabel 4

Praten over pesten en gepest worden

Vragen aan leerlingen	Totaal	bo	vo	χ^2	<i>p</i>	♀	♂	χ^2	<i>p</i>
Praat je erover dat je anderen pest op internet of met sms?									
- ik heb niet gepest	80,7	81,1	79,9	0,2	0,63	84,2	76,9	10,2	≤0,001
- ik heb er niet over gepraat	7,2	7,3	7,0	0,2	0,89	5,3	9,2	6,7	0,01
- met ouder(s)/verzorger(s)	3,3	3,9	2,0	3,1	0,08	3,7	3,0	0,5	0,48
- met broer(s) of zus(sen)	2,8	3,2	2,0	1,4	0,24	1,7	4,0	5,7	0,02
- met vriend(in) op school	8,0	7,9	8,3	0,1	0,80	6,8	9,3	2,6	0,11
- met vriend(in) buiten school	5,7	5,8	5,5	0,0	0,86	5,6	5,8	0,0	0,87
- met leerkracht op school	1,0	1,4	0,3	3,3	0,07	1,0	1,0	0,0	0,97
Praat je erover dat je wordt gepest op internet of met sms?									
- ik ben niet gepest	78,4	76,8	81,9	4,2	0,04	75,7	81,2	5,3	0,02
- ik heb er niet over gepraat	7,1	7,0	7,3	0,0	0,86	6,6	7,7	0,5	0,49
- met ouder(s)/verzorger(s)	8,9	10,1	6,5	4,2	0,04	11,0	6,5	7,7	0,01
- met broer(s) of zus(sen)	3,5	4,3	1,8	5,2	0,02	4,1	3,0	1,0	0,31
- met vriend(in) op school	6,4	6,4	6,5	0,0	0,93	9,2	3,7	15,0	≤0,001
- met vriend(in) buiten school	6,4	5,5	8,0	2,8	0,09	7,0	5,8	0,6	0,42
- met leerkracht op school	1,7	2,1	0,8	2,9	0,09	2,0	1,3	0,9	0,34

kind gepest wordt op internet of met sms.

Om de frequentie van pesten en gepest worden zoals ingeschat door ouders en zoals gerapporteerd door hun kinderen naast elkaar te zetten, zijn de gegevens van de ouders en

kinderen aan elkaar gekoppeld door middel van de schoolcode en de geboortedatum van het kind. Dat leverde 532 gezinnen op. In Tabel 6 worden deze vergelijkingen gepresenteerd. Opvallend is dat het percentage

Tabel 5

Stoppen van pesten of gepest worden

Vragen aan leerlingen	Totaal	bo	vo	χ^2	<i>p</i>	♀	♂	χ^2	<i>p</i>
Probeer iemand jouw pestgedrag op internet of met sms stoppen?									
- ik heb niemand gepest	81,2	81,8	79,9	0,6	0,43	85,1	77,0	12,4	≤0,001
- niemand	11,2	10,9	11,8	0,2	0,66	7,8	14,6	13,9	≤0,001
- ouder(s)/verzorger(s)	1,8	1,8	1,8	0,0	0,92	2,0	1,7	0,2	0,63
- broer(s) of zus(sen)	0,7	0,9	0,5	0,5	0,50	0,8	0,7	0,1	0,72
- andere kinderen	1,3	1,5	1,0	0,5	0,50	1,4	1,3	0,0	0,97
- de leerkracht op school	1,4	1,5	1,3	0,1	0,76	1,2	1,7	0,5	0,49
Als jij wordt gepest op internet of met sms, probeert iemand dat dan te stoppen?									
- ik word niet gepest	78,0	76,6	80,9	2,9	0,09	75,4	80,5	4,6	0,03
- niemand	8,8	9,6	7,3	1,8	0,18	8,7	8,8	0,0	0,92
- ouder(s) of verzorger(s)	3,7	4,1	3,0	0,8	0,37	4,6	3,0	2,1	0,15
- broer(s) of zus(sen)	1,5	1,8	0,8	2,2	0,14	1,9	1,2	1,0	0,32
- andere kinderen	5,6	5,3	6,3	0,5	0,48	7,6	3,7	8,9	≤0,001
- de leerkracht op school	2,2	2,6	1,5	1,4	0,23	2,9	1,7	2,0	0,16

Tabel 6

Vergelijking ouders en jongeren over pesten en gepest worden

Pesten	ouders			kinderen		
	totaal	bo	vo	totaal	bo	vo
internet en sms						
- 1-2 keer dit schooljaar	4,3	5,2	2,1	14,2	14,6	13,2
- 1-2 keer p/m of meer	0,5	0,5	0,4	3,1	3,9	1,0
traditioneel						
- 1-2 keer	12,4	14,2	7,8	29,0	28,4	30,2
- 1-2 keer p/m of meer	2,6	3,3	0,8	10,8	11,8	8,6
Gepest worden						
internet en sms						
- 1-2 keer	10,3	11,4	7,6	18,3	19,0	16,9
- 1-2 keer p/m of meer	1,5	1,9	0,4	4,6	5,8	2,3
traditioneel						
- 1-2 keer	24,3	24,4	24,2	24,7	25,5	23,1
- 1-2 keer p/m of meer	7,5	8,7	4,7	10,7	12,7	7,2

ouders dat zegt dat hun kind op internet of met sms pest aanzienlijk lager is dan het percentage kinderen dat zegt te pesten op internet of met sms. Over traditioneel pesten zijn de verschillen tussen ouders en hun kinderen weliswaar kleiner, maar ook nog aanzienlijk groot. Ook het percentage ouders dat zegt dat hun kind op internet of met sms gepest wordt is aanzienlijk lager dan het percentage kinderen dat zegt gepest te worden. Voor traditioneel gepest worden zijn er echter weinig verschillen tussen ouders en hun kind.

4 Discussie

Terwijl er weinig jongeren zijn die pesten of gepest worden met sms is het percentage kinderen dat wel eens op internet pest of gepest wordt aanzienlijk. Cyberpesten blijkt vooral een individuele bezigheid te zijn die thuis plaatsvindt en voornamelijk met msn. Daarbij gaat het om schelden, roddelen en doen alsof iemand niet bestaat. Een aanzienlijk percentage slachtoffers, met name in het vo, weten niet wie de dader is. Zij worden boos

of verdrietig of hebben geen zin meer in school en reageren vooral door te doen alsof zij zich er niets van aantrekken, trekken zich er werkelijk niets van aan of pesten terug. Ongeveer eenderde van de jongeren praat niet over cyberpesten, terwijl de jongeren die er wel over praten dat vooral doen met vrienden of vriendinnen. Vrijwel niemand praat erover met de leerkracht. En ongeveer de helft van de jongeren die pesten of van de slachtoffers ervan, geeft aan dat niemand het pestgedrag probeert te stoppen. De meeste ouders maken afspraken met hun kind over het gebruik van internet, maar zijn vaak niet op de hoogte van het feit dat hun kind heeft gepest of gepest is op internet en via sms. Ook zijn zij er vaak niet van op de hoogte dat hun kind op een traditionele manier pest, maar wel dat hun kind op een traditionele manieren gepest is.

De resultaten zijn niet allemaal in overeenstemming met de resultaten uit ander onderzoek. Zo was het percentage jongeren dat zegt gedurende de eerste schooltermijn één, of twee keer of meer *slachtoffer te zijn geweest van pesterijen* op internet hoger dan in ander onderzoek (Van den Akker, 2005; Van den Eijnden et al., 2006; Finkelhor et al., 2000; Vandebosch et al., 2006; Wolak et al., 2006; Ybarra, 2004; Ybarra & Mitchel, 2004; Ybarra et al., 2006; Ybarra et al., 2007) of juist lager (National Children's Home, 2002; Steys, 2004). Het percentage *jongeren dat zegt wel eens gepest te hebben* is in overeenstemming met Amerikaans onderzoek (Finkelhor et al. 2000; Wolak et al., 2006; Ybarra, 2004; Ybarra & Mitchel, 2004; Ybarra et al., 2006; Ybarra et al., 2007), maar lager dan het percentage in een Nederlands onderzoek (TNS NIPOBase, 2006), in Vlaams onderzoek (Vandebosch et al., 2006) en in een Canadees onderzoek (Steys, 2004). In de meeste onderzoeken is echter niet zozeer sprake van pesten als wel van pestgedrag: er worden immers percentages gegeven van jongeren die incidenteel pestgedrag vertonen of incidenteel slachtoffer zijn van pestgedrag (Van den Akker, 2005; Van den Eijnden et al., 2006; Finkelhor et al. 2000; Wolak et al. 2006; Steys, 2004; Vandebosch et al., 2006; Ybarra, 2004; Ybarra et al. 2004; Ybarra et al., 2006). In dit onderzoek blijkt dat de per-

centages lager uitvallen, indien rekening gehouden wordt met de herhaling van het pestgedrag: 2,9% pest regelmatig en 4,7% wordt regelmatig gepest. Ybarra et al. (2007) vond dat 6% van de jongeren in haar onderzoek aangaf het afgelopen jaar zes keer of meer gepest te hebben.

Het significante verband tussen gepest worden op internet en traditioneel gepest worden sluit aan bij de bevinding van Ybarra et al. (2007) dat de kans op gepest worden op internet groter is voor jongeren die ook op een tradionele manier gepest worden.

Uit dit onderzoek blijkt dat bo-leerlingen vaker pesten en slachtoffer zijn dan bo-leerlingen. In ander onderzoek wordt juist gevonden dat jongere kinderen minder vaak pesten of slachtoffer zijn (Van den Akker, 2005; Blauw Research, 2005; Finkelhor et al., 2000; TNS NIPOBase, 2006; Wolak et al., 2006; Ybarra & Mitchell, 2004). De leeftijdsgroepen in de diverse onderzoeken zijn echter niet helemaal vergelijkbaar en in veel onderzoeken zijn kinderen vanaf 10 jaar ondervraagd. In de periode waarin het huidige onderzoek is uitgevoerd waren slechts enkele kinderen jonger dan 12 jaar. Bovendien is in sommige onderzoeken geen onderscheid gemaakt tussen pesten op internet en via sms.

Er is ook een verschil gevonden tussen meisjes en jongens die pesten. Terwijl in het huidige onderzoek jongens vaker pesten dan meisjes, bleek uit ander onderzoek geen verschil te bestaan tussen jongens en meisjes (Ybarra, 2004; Ybarra et al. 2004; Steys, 2004) of bleek dat het percentage meisjes dat via internet pest hoger is dan het percentage jongens (Van den Akker, 2005). En terwijl uit dit onderzoek blijkt dat meisjes vaker slachtoffer zijn geweest dan jongens, hetgeen in overeenstemming is met ander Nederlands en Amerikaans onderzoek (Van den Akker, 2005; Wolak et al., 2006), wordt in ander buitenlands onderzoek geen verschil tussen meisjes en jongens als slachtoffer van pesten gevonden (Finkelhor et al., 2000; Steys, 2004; Ybarra, 2004; Ybarra & Mitchell, 2004).

Dat de meeste jongeren cyberpesten bij het chatten met msn wordt veelal bevestigd in ander onderzoek (Finkelhor, et al., 2000; NCH, 2002; TNS NIPOBase, 2006; Wolak et

al., 2006). Hetzelfde geldt voor schelden als meest voorkomende uitingsvorm (Blauw Research, 2005; TNS NIPOBase, 2006). Ook de emotionele reacties van slachtoffers lijken vergelijkbaar met ander onderzoek naar cyberpesten (Meerkerk et al., 2006) en naar traditioneel pesten (Van der Wal & Uitenbroek, 2001). Het percentage ouders dat afspraken maakt over de frequentie van het internet en sms gebruik en over wat wel en niet mag op internet en met sms wijkt nauwelijks af van Amerikaans onderzoek (National Public radio, 2000), maar Nederlands onderzoek laat echter een iets hoger percentage zien (TNS NIPOBase, 2006).

Het onderzoek heeft echter enkele beperkingen. Zo is de validiteit van de vragenlijst niet getoetst. Een beperkte validiteit van de vragenlijst kunnen de resultaten uiteraard vertekenen. Er is bijvoorbeeld naar de uitingsvormen van pesten en gepest worden gevraagd *nadat* er gevraagd is of jongeren wel eens pesten dan wel gepest worden. Uit het onderzoek van Van den Akker (2005) bleek dat 7% van de kinderen uitschelden als plagen beschouwt, 19% beschouwt roddelen als plagen en 12% beschouwd het net doen of iemand niet bestaat als plagen. Dat zou ook in dit onderzoek het geval kunnen zijn, ondanks de pretest en de definitie van pesten vooraan in de vragenlijst. Dat zou tot gevolg kunnen hebben dat een aantal jongeren deze uitingsvormen niet in aanmerking heeft genomen bij de vraag of ze gepest hebben dan wel gepest zijn. Dat zou betekenen dat het gevonden percentage pesters en slachtoffers een onderschatting is.

Daarnaast is het mogelijk dat het onderwerp van onderzoek de resultaten heeft beïnvloed. Zo is uit ander onderzoek bekend dat de respons van ouders van pestende kinderen lager is dan de respons van ouder van kinderen die niet pesten (Wolke, Woods, Bloomfield, & Karstadt, 2000). En omdat het onderzoek een zelfrapportage betreft is het mogelijk dat zowel jongeren als ouders sociaalwenselijk geantwoord hebben (Goossens, Olthof, & Dekker, 2006). Daarbij is het de vraag wat sociaalwenselijke antwoorden van jongeren inhouden. Met andere woorden, er is niet gemeten hoe jongeren tegen pesten via

internet en sms aankijken, waardoor de soort vertekening van de resultaten door mogelijk sociaalwenselijke antwoorden niet duidelijk is. Bovendien is de vragenlijst door slechts één van de ouders ingevuld en is niet onderzocht welke ouder dat gedaan heeft. Wellicht dat moeders en vader verschillen in het geven van sociaalwenselijke antwoorden.

Om enig inzicht te hebben in de eventuele vertekening van de gevonden resultaten zou in een vervolgonderzoek middels focusgroepen en diepte-interviews nagegaan moeten worden wat de attitude van jongeren ten aanzien van cyberpesten is en wat jongeren onder cyberpesten verstaan. Daarnaast zouden meer objectieve maten gebruikt kunnen worden om het pestgedrag van kinderen te meten, zoals een *peer*-rapportage door middel van de Participant Role Scales (Goossens et al., 2006). Gezien het resultaat dat veel ouders onwetend zijn van het pestgedrag en het gepest worden van hun kind is het bovendien van belang te onderzoeken welke kennis ouders hebben over cyberpesten en de wijze waarop zij daarmee omgaan. Hierbij zouden de inschatting, de kennis en de omgang van beide ouders in ogenschouw genomen moeten worden. De bevinding dat bijna een kwart van de leerlingen wordt gepest op internet en het uit eerder onderzoek afkomstig gegeven dat cyberpesten kan uitmonden in ernstige mentale, lichamelijke en sociale problemen (zie onder meer Finkelhor et al., 2000; Wolak et al., 2006, Ybarra, 2004) lijkt de ontwikkeling van een interventie om cyberpesten te verminderen te legitimeren. Deze interventie zou niet alleen op jongeren gericht moeten zijn, maar ook op hun ouders. Voorafgaand aan de ontwikkeling van een interventie zou een determinantenstudie verricht moeten worden naar de factoren die een rol spelen bij het al dan niet zelf pesten en of gepest worden via internet en de factoren die verband houden met de onwetendheid van ouders over cyberpesten en hun inspanningen om in te grijpen als er sprake is van cyberpesten. Ten slotte is het belangrijk dat er aandacht wordt besteed aan gedragsregels over hetgeen wel en niet gepast is in communicatie op internet en met sms.

Noten

- 1 Dit onderzoek is verricht in opdracht van de GGD Westelijke mijnstreek Geleen.
- 2 De auteurs bedanken Petrus J. N. Bakker voor het ontwikkelen van de vragenlijst en het verzamelen van de gegevens.
- 3 Alleen de vragen die voor dit verslag relevant zijn worden hier besproken.
- 4 Door inconsequent gebruik van de categorie niemand wijkt het percentage kinderen dat niet gepest is enigszins af. Hetzelfde geldt voor Tabel 4 en 5.

Literatuur

- Akker, H., van den. (2005). *Online pesten: geintje of kwetsend?* Geraadpleegd op: http://www.planet.nl/upload/1539825_8482_1115049310581-Persrapport_pestonderzoek.pdf.
- Blauw Research. (2005). *Internet in de klas*. Geraadpleegd op: http://www.kpn.com/upload/1233560_9475_1134467595161-Rapport_Blauw_voor_KPN%3B_Internet_in_de_klas.pdf.
- Eijnden, R. J. J. M. van den, Vermulst, A. A., Van Rooij, T., & Meerkerk, G. J. (2006). *Factsheet: monitor internet en jongeren: pesten op internet en het psychosociale welbevinden van jongeren*. Rotterdam, Nederland: IVO.
- Finkelhor, D., Mitchell, K., & Wolak, J. (2000). *Online victimization of youth: A report on the nation's youth*. Rapport #6-00-020. Alexandria, VA: National Center for Missing and Exploited Children.
- Gezondheidswijzer (2005). GGD Westelijke mijnstreek Nieuwsflits 1 en 2. Geraadpleegd op: <http://www.swmggd.nl>.
- GGD Westelijke mijnstreek (2002). *Vragenlijst pesten schooljaar 2001-2002*. Geleen, Nederland: GGD WMS.
- Goossens, F. S., Olthof, T., & Dekker, P. H. (2006). New Participant Role Scales: Comparison between various criteria for assigning roles and indications for their validity. *Aggressive behavior*, 32, 343-357.
- Hubert, A., & Veldhoven, M. van. (2001). Risk sectors for undesirable behaviour and mobbing. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 10, 415-424.
- Jordan, T. (1999). *Cyberpower. The culture and politics of cyberspace and the Internet*. London/New York: Routledge.
- Liebrand, J., Ysendoorn, H., & Lieshout, K. van. (1991). *Klasgenoten Relatie Vragenlijst*. Nijmegen, Nederland: Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5, 165-184.
- McKenna, K. Y. A., & Bargh, J. A. (2000). Plan 9 from cyberspace: The implications for personality and social psychology. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 57-75.
- Meerkerk, G. J., Eijnden, R. J. J. M., van den, & Rooy, T. van. (2006). *Factsheet: monitor internet en jongeren: compulsief internetgebruik onder Nederlandse jongeren*. Rotterdam, Nederland: IVO.
- National Children's Home. (2002). *Stop text bullying*. Geraadpleegd op: <http://www.nch.org.uk/information/index.php?i=237>.
- National Children's Home. (2005). *Textbullying: putting U in the picture*. Geraadpleegd op: <http://www.nch.org.uk/stories/index.php?i=305>.
- National Public Radio. (2000). *National survey of American adults on technology and National survey of American kids on technology*. Geraadpleegd op: National Public Radio, adres is: <http://www.kff.org/entmedia/loader.cfm?url=commonspot/security/getfile.cfm&PageID=13388>.
- Olweus, D. (1989). *The Olweus Bully/Victim Questionnaire*. Bergen, Noorwegen: Mimeo.
- Olweus, D. (1999). Sweden. In P.K. Smidt, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, & P. Slee (Eds.), *The nature of bullying: A cross-national perspective* (pp. 2-27). New York: Routledge.
- Puymbroek, J. van. (2005). *Cyberpesten is cool*. Geraadpleegd op: <http://www.pestweb.nl/aps/pestweb/Jongeren+13-18+jaar/Over+pesten/Nieuws/Nieuwsarchief+2005/>.
- Solberg, M., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior*, 29, 239-368
- Steys, Y. (2004). *Beyond the schoolyard: Examining electronic bullying among Canadian youth*. Ottawa, Canada: Carleton University.

- TNS NIPOBase. (2006). Bekendheid met digitaal pesten. Geraadpleegd op: <http://www.tns-nipo.com>.
- Vandebosch, H., Cleemput, K. van, Mortelmans, D., Walrave, M. (2006). Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen. Brussel: viWTA.
- Vlaamse Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid. (2004). *Advies 2003-2004-5*. Brussel: Vlaams Parlement.
- Wal, M. F. van der, & Uitenbroek, D.G. (2001). De Amsterdamse pestvragenlijst voor kinderen. *Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen*, 79(2), 86-89.
- Wolak, J., Mitchell, K., & Finkelhor, D. (2006). *Online victimization of youth: Five years later*. Rapport #07-06-025. Alexandria, VA: National Center for Missing and Exploited Children.
- Wolke, D., Woods, S., Bloomfield, L., & Karstadt, L. (2000). The association between direct and relational bullying and behaviour problems among primary school children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 8, 989-1002.
- Ybarra, M. L. (2004). Linkages between depressive symptomatology and internet harassment among young regular internet users. *CyberPsychology & Behavior*, 7, 249.
- Ybarra, M.L., & Mitchell, K. J. (2004). Youth engaging in online harassment: associations with caregiver child relationships, internet use and personal characteristics. *Journal of Adolescence*, 27, 319-336.
- Ybarra, M. L., Mitchell, K. J., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2006). Examining characteristics and associated distress related to internet harassment: Findings from the Second Youth Internet Safety Survey. *Pediatrics*, 118, 1169-1177.
- Ybarra, M., & Mitchell, K. (2007). Prevalence & frequency of internet harassment instigation: Implications for adolescent health. *Journal of Adolescent Health*, 41, 189-195.

Manuscript aanvaard: 16 mei 2008

Auteurs

Dr F. Dehue, dr. C. Bolman en T. Völlink zijn werkzaam aan de Open Universiteit Nederland.

Correspondentieadres: Dr. F. Dehue, Faculteit Psychologie, Open Universiteit Nederland, Valkenburgerweg 177, 6401 DL Heerlen. E-mail: francien.dehue@ou.nl.

Abstract

Cyberbullying: what do kids do and what do parents know?

This paper describes a survey on the prevalence and expressions of and by youngsters and the parental perception of cyberbullying. More than 1,200 students of group eight from regular primary schools and first year students of all levels from secondary schools and their parents received a questionnaire. The results show that about 16% of the youngsters bully and about 25% of the youngsters are being bullied on internet. One third of the victims know who bullied them. The expression most frequently used is using calling names and gossiping. Youngsters mostly react on cyberbullying by pretending to ignore or really ignoring the bullying, or by bullying the bully. Most parents make arrangements with their children on the way to use internet but are not really conscious of the harassments. They underestimate the bullying behaviour of their children and have insufficient notion of their children as bully victims.